

Босна и Херцеговина
Пројекат енергетске ефикасности у јавним зградама
Оквирни план за управљање животном средином
-Република Српска-

Новембар, 2013. године

ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Развојни циљ пројекта је јачање капацитета за имплементацију мјера енергетске ефикасности те јачање свијести о користи исте у Босни и Херцеговини путем провођења захвата побољшања енергетске ефикасности у зградама и објектима јавног сектора широм земље.

Пројекат ће настојати да докаже техничку и економску изводљивост као и бројне економске, еколошке и друштвене користи инвестиција у сфери енергетске ефикасности у зградама и објектима јавног сектора широм БиХ.

Пројекат ће сачињавати двије компоненте, прва која се тиче конкретних инвестиција у побољшање енергетске ефикасности у јавним зградама из области образовања, здравства и социјалних питања широм Босне и Херцеговине. Ове зграде ће, након обнављања у циљу побољшане енергетске ефикасности користити као демонстрацијски пројекти, и биће изабране од стране ресорних министарстава користећи систем бодовања према одређеним критеријумима. Активности које ће се спроводити у оквиру ове компоненте укључују (а) изолацију зидова, кровишта и тавана, (б) поправка или измјена врата и прозора, (в) термостатичне вентиле и аутоматска контрола температуре, (г) систем расвјете, (д) обнављање система гријања и котловнице на нивоу зграде, укључујући и коришћење чистијих енергената гдје је то економски и технолошки могуће. Пројекат неће укључивати друге видове реконструкције који немају директну везу са енергетском ефикасношћу (купатила, подови и сл.) осим ако исти немају за циљ заштиту и побољшање самих мјера енергетске ефикасности (поправка олука и сл.). Друга компонента пројекта ће се базирати на техничкој помоћи за развој капацитета мониторинга и евалуације, те организовање тренинга и подршку активностима јавних кампања и комуникација које имају за циљ промовисање активности енергетске ефикасности.

ОПИС РАДОВА И ИДЕНТИФИКАЦИЈА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Радови обухваћени овим пројектом ће се тичати рехабилитације објеката у циљу повећања енергетске ефикасности истих, тј. имаће за циљ смањење топлотних губитака у зградама јавног сектора, првенствено образовних и здравствених установа. Предвиђа се да ће главни радови бити везани за измјену столарије, побољшање термалне изолације на спољним зидовима (уређење фасаде), радови на изолацији кровишта те побољшање рада котловница.

Главни утицаји на животну средину који се предвиђају се лако превазилазе ако се користе еколошки прихватљиве праксе у току изградње, а тичу се утицаја на прве комшије и остале кориснике зграда, на генерисање прашине и буке, управљање насталим отпадом те случајни историјских проналасци, или откриће опасних материја као што је азбест.

Радови неће обухватати проширење на додатно земљиште или радове изван постојећих габарита објеката. Радови неће обухватати рушење и уклањање било каквих објеката, те ће се радити у складу са свим законским прописима који су релевантни у држави, тј. ентитету, као и у складу са Оперативном политиком Свјетске банке 4.01 о Процјени утицаја на животну средину.

Како локације на којима ће се спроводити пројекат још увијек нису прецизно дефинисане, примјер плана еколошког управљања (ЕМП таблица) је припремљен унутар овог документа, те ће бити потребно исти ревидовати за сваку пројектну локацију, и прилагодити индивидуалним условима на датој локацији. Као такав, ревидовани документ, ЕМП таблица ће се укључити у све тендерске и уговорне документе за појединачне објекте, те ће се на тај начин осигурати (а) провођење мјера од стране извођача радова и (б) извјештавање о провођењу датих мјера од стране надзора. Обавеза је клијента, поред припремања ЕМП таблица да познаје и испоштује све локалне захтјеве по питању дозвола и заштите животне средине.

АНАЛИЗА ЛОКАЛНИХ ЗАХТЈЕВА ПО ПИТАЊУ ДОЗВОЛА, ЕКОЛОШКИХ УСЛОВА И ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ

Република Српска

Закон који се примјењује у Републици Српској, а који се тиче грађевинских радова и реконструкције објеката, јесте *Закон о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“ 40/13)*. Овим Законом су обједињена два претходна Закона који су се бавили питањима уређења простора и грађења, те је исти на снази у Републици Српској.

Процјена утицаја на животну средину

Израда студије Процјене утицаја на животну средину и издавање еколошких дозвола за грађевинске инвестиције те индустријске погоне и процесе су предмет Закона о заштити животне средине у оба ентитета и у дистрикту Брчко. Ова процедура такође обухвата прикладне подзаконске акте путем којих се налаже прибављање еколошких дозвола за одређене погоне и процесе. Према овом сету легислативе, еколошка дозвола није потребна за радове на реновирању унутар објеката, док изградња нових објеката може бити предмет еколошке дозволе, зависно од карактеристика исте. У Републици Српској, еколошке дозволе за значајније потенцијалне загађиваче се издају на нивоу ентитета, док за мање потенцијалне загађиваче се издају на нивоу општине. У Федерацији БиХ еколошке дозволе се издају на нивоу Федерације за веће загађиваче, док се за мање обиме и еколошке утицаје дозволе издају на нивоу кантона.

Република Српска

У оквиру Закона о заштити животне средине (*„Службени гласник Републике Српске“ 71/12*) прописано је које активности подлијежу еколошким дозволама и остала легислатива која би била у вези са спровођењем пројекта.

Конкретно, у односу на активности које предвиђа **Пројекат енергетске ефикасности** (Активности које ће се проводити у оквиру ове компоненте укључују (а) изолацију зидова, кровашта и тавана, (б) поправка или измјена врата и прозора, (в) термостатичне вентиле и аутоматска контрола температуре, (г) систем расвјете, (д) обнављање система гријања и котловнице на нивоу зграде, укључујући и кориштење чистијих енергената гдје је то економски и технолошки могуће.) *нису потребне еколошке дозволе* за наведене активности приликом реконструкције постојећих објеката, осим за тачку (д) обнављање система гријања и котловнице на нивоу објекта- што зависи од врсте реконструкције тј. пројектне активности.

Примјера ради, измјена котла, замјена енергента, нпр. биомаса и сл., у случајевима утврђеним пројектним активностима примјењују се одредбе члана 83 став 4. овог Закона које подлијежу еколошким дозволама- овај начин примјене Закона о заштити животне средине ће бити утврђен у поступку прибављања локацијских услова, док нпр.ако пројектне активности подразумијевају изолацију зидова, замјене вентила или друге активности нису потребне еколошке дозволе.

Дозволе које су потребне за предвиђене грађевинске радове у Републици Српској:

- **Локацијски услови** (у оквиру којих су и Урбанистичко-технички услови)- Члан 61. Став 2. Тачка ђ) Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“ 40/13)- говори о потреби за рјешење о утврђивању обавезе спровођења процјене утицаја на животну средину и обиму процјене утицаја, ако је њено спровођење обавезно у складу са посебним прописом.
- **Еколошка дозвола** (као предуслов за грађевинску ако је оцјењено да објекат може имати негативни еколошки утицај)- Члан 85. Закона о заштити животне средине („Службени гласник Републике Српске“ 71/12);
- **Грађевинска дозвола**- Члан 128. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“ 40/13);
- **Употребна дозвола**

Реконструкције објеката подлијежу горе наведеним дозволама и прописима у оквиру Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“ 40/13).

Напомена: У случају да је фасада, један дио или цијели објекат под неким од режима заштите државе или ентитета, такође се морају благовремено добити све сагласности и испоштовати све дозволе, мишљења или остала документација од релевантних института/завода или државне комисије, прије почетка радова.

ПЛАН ЕКОЛОШКОГ УПРАВЉАЊА

Фаза пројектовања				
Еколошки утицај	Мјера за ублажавање утицаја	Цијена	Институционална одговорност	Коментари
Коначни преглед пројекта - документације за реновирање	Хармонизација са захтјевима ЕМП еколошког плана	Дио пројектних активности, укључено у оперативне трошкове	Уговорени пројектант заједно са тимом за имплементацију пројекта	
Радови обухватају објекат који је под одређеном врстом заштите државе или ентитета (културна баштина)	Осигурати да се радови врше унутар објекта и да немају утицаја на заштићене дијелове Тражити сагласност/мишљење релевантних институција /ентитетски заводи тј. институти, или државна комисија за очување споменика.	Укључена у трошкове пројекта, трошкови радова могу бити промјењени зависно од сагласности и захтјева	Тим за имплементацију пројекта Релевантна институција /завод или државна комисија задужена за очување споменика	

Фаза изградње				
Еколошки утицај	Мјера за ублажавање утицаја	Цијена	Институционална одговорност	Коментари
Потрошена опрема, отпад који се може поново искористити	Настојати поново искористити или рециклирати гдје то буде могуће; у случају да је поновно коришћење немогуће одлагање на одобрена одлагалишта, тј. депоније уз потврду о одлагању Забрањено спаљивање и ложење, посебно дрвенарије од врата и прозора		Извођач радова и коначни корисник – установа	
Грађевински отпад – шут	Раздвајање врста отпада, поновно коришћење и рециклажа гдје год је то могуће Одлагање отпада које се не може рециклирати, одвожња и одлагање договорено са комуналним предузећем; забрањено спаљивати на отвореном или дивље одлагање Опасни отпад (могуће мање количине од фарби, уља и сл.) се одвојено складиште, у складу са релевантним прописима; посебно документовано руковање опасним отпадом		Извођач радова	Биће дефинисано у оквиру пројектне документације
Уклањање материјала који садрже азбест као и материјала који садрже опасне материје (жива у сијалицама и сл.)	Уклањање материјала који садрже азбест ће се вршити у складу са домаћим законодавством, укључујући и грађевинске стандарде, сигурности на раду, емисија у ваздух опасних полутаната те одлагање отпада и опасног отпада (у случају непостојања домаћег законодавства користити Директиву 2003/18/ЕЦ Европског парламента и савјета од 27. Марта 2003. године која измјењује и допуњује Директиву савјета 83/477/ЕЕЦ о заштити радника од ризика који се тичу излагања азбесту на радном мјесту: највиша дозволена концентрација прашине у ваздуху је 0.1 fiber/cm ³ ; такође користити Ноту о доброј пракси:Азбест: здравствена питања на радном мјесту и у	Договорити у току радова, ако је релевантно	Извођач радова	Потребно је да извођач радова обучи раднике како да препознају азбест те да успостави процедуру уклањања истог уз заштитну опрему, складиштење истог без ломљења у херметички затвореним посудама, те преузимање од стране овлаштеног лица (регистар за управљање опасним отпадом

Фаза изградње				
Еколошки утицај	Мјера за ублажавање утицаја	Цијена	Институционална одговорност	Коментари
	заједници; Свјетска Банка)			ентитетских министарстава за екологију).
Случајни проналасци	У случају значајних проналазака обуставити радове и обавијестити релевантне службе		Извођач радова	
Бука	Ограничити радове на дневне термине који су усклађени за домаћим законима Осигурати минималне сметање другим корисницима зграде Користити машине са атестима Спријечити празан рад мотора возила или машина на терену	Занемариви трошкови Трошкови извођача радова	Извођач радова	
Прашина	Квашење или покривање материјала који могу генерисати прашину; смањење брзине у току транспорта материјала Прашина од рушења се треба минимизирати путем затварања и покривања радних дијелова; радници да користе прикладну опрему Кориштење затворених канала за уклањање отпада са виших спратова	Трошкови извођача радова	Извођач радова	
Радови на рехабилитацији котловнице	Осигурати све потребне системе заштите од пожара, повећаних концентрација угљен монооксида и сл. Користити еколошки прихватљива или прихватљивија горива	Укључено у сам пројекат, одговорност крајњег корисника - установе	Извођач радова	
Организација градилишта и уклањање истог након завршених радова	План за смањење сметњи околини и комшијама (укључује и планове да се смање гужве на приступним путевима због машина и/или транспорта материјала)	Занемариви трошкови	Извођач радова	Биће дефинисано са спецификацијама у

Фаза изградње

Еколошки утицај	Мјера за ублажавање утицаја	Цијена	Институционална одговорност	Коментари
	Ограђивање градилишта са адекватним сигурносним знаковима По завршетку свих радова очистити сва мјеста на којима су се радови изводили, обезбијеђујући све услове за употребно стање објекта	Трошкови извођача радова		оквиру пројектне документације

Фаза употребе – експлатације објекта

Еколошки утицај	Мјера за ублажавање утицаја	Цијена	Институционална одговорност	Коментари
Рад котловнице на нивоу зграде	Користити еколошки прихватљивија горива Редовно одржавање Осигурати све потребне атесте, протупожарну заштиту и мониторинг емисија/концентрација у ваздуху		Крајњи корисник	

ПЛАН ЕКОЛОШКОГ НАДЗОРА И МОНИТОРИНГА

Фаза изградње				
КОЈИ ће се параметар надзирати?	ГДЈЕ ће се параметар надзирати?	КАКО ће се параметар надзирати?	КАДА ће се параметар надзирати? (фреквенција узроковања)	КО Одговорност
Радови се врше у складу са свим релевантним законима (и дозволама ако су исте потребне)	На мјесту извођења радова	Дио редовног надзора	У току извођења радова, у складу са захтјевима локалног законодавства и/или дозвола	Надзор и инспекторат
Управљање грађевинским и осталим отпадом (укључујући и опасни)	На мјесту извођења радова	Визуелна инспекција складишеног отпада и редовне одвожње истог Преглед документације за преузимање отпада, посебно за опасни отпад	Седмично	Надзор да потврди провођење Извођач радова да проведе мјере
Присуство азбеста и других опасних материјала/материја	На мјесту извођења радова	Визуелно	Седмично, осигурати да радници одмах обавијесте надзор	Надзор да потврди провођење Извођач радова да проведе мјере
Емисије буке и прашине	На мјесту извођења радова	Чулно Након жалби	По почетку радова и онда једном седмично	Надзор да потврди провођење Извођач радова да проведе мјере
Сигурносни знакови и обавјештења	На мјесту извођења радова	Визуелно	Прије почетка радова, редовно у току извођења радова	Надзор да потврди провођење Извођач радова да проведе мјере

ОДГОВОРНОСТИ У СПРОВОЂЕЊУ ЕМП ПЛАНА ЕКОЛОШКОГ УПРАВЉАЊА

План еколошког управљања (ЕМП) који се налази у склопу овог документа ће бити предметом прегледа и усклађивања за сваку од накнадно одређених пројектних локација, појединачно. Ревидовани ЕМП ће укључити и све специфичне елементе који се тичу одређене пројектне локације.

Ревидовани и усаглашени ЕМП ће бити јавно објављен на јавном мјесту, прије почетка радова и остаће објављен све у току трајања радова. ЕМП ће бити саставни дио тендерске документације и уговора са извођачем радова и надзором. На тај начин ће се осигурати да извођач радова преузме на себе одговорност за спровођење одређених мјера, док ће надзор да утврди да ли су исте спроведене.

Надзор грађевинских радова ће достављати, у склопу редовног извјештаја са терена, преглед имплементације мјера које су наведене у ЕМП табlici.

Коначна одговорност за спровођење овог ЕМП документа остаје при Јединицама за имплементацију пројекта, тј. Јединицама за имплементацију при Министарству просторног уређење Федерације БиХ, и Министарству просторног уређења, грађевинарства и екологије Републике Српске.

ЈАЧАЊЕ КАПАЦИТЕТА И ПРЕДЛОЖЕНА ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОЈЕКТА

Иако се коначна одговорност за спровођење ЕМПа оставља на нивоу пројектне јединице, те ће се истој пренијети захтјеви Свјетске банке по питању заштите животне средине, тендерска и уговорна документација ће се користити да се ова иста одговорност пренесе са Јединице за имплементацију на извођача радова.

Пожељно је да се одабере надзорни орган који ће бити упознат са мјерама заштите животне средине и са еколошки прихватљивим праксама у изградњи, који ће одржати кратки тренинг запосленицима извођача радова прије почетка истих, у циљу боље имплементације ЕМП захтјева.

ЈАВНО ОБЈАВЉИВАЊЕ И РАСПРАВА

Оквирни ЕМП документ и позив на јавну расправу је објављен јавно путем интернет странице Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске дана 19.09.2013. године.

http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mgr/PPP/Pages/Grantovi_za_lokalne_inicijative_za_zastitu_biodiverziteta.aspx

Јавна расправа је такође најављена у Независним новинама дана 20.09.2013. године, док су циљани позиви упућени унапријед идентификованим заинтересованим странама из институција на разним нивоима које се баве животном средином. Због мањег обима оквирног ЕМП документа, исти је прослијеђен уз ове позивнице.

Јавна расправа је одржана 08.10.2013. године у Бањој Луци, Административној Сали Владе Републике Српске, са почетком у 10 часова.

Према резултатима дискусије са јавне расправе, већих коментара и измјена на оквирни ЕМП документ нема, нити се предлажу. Већина дискусије се тичала локалних процедура и подизања еколошке свијести на начин како се то ради за потребе овог пројекта, а према захтјевима Свјетске Банке. Списак учесника и записник са јавне расправе су дати у Анексу 1 овог документа.

Анекс 1: Списак учесника и записник са јавне расправе

ЗАПИСНИК

Са Јавне расправе - нацрт Оквирног плана за управљање животном средином у оквиру Пројекта енергетске ефикасности у јавним зградама

Дана, 08.10.2013. године одржана је Јавна расправа о нацрту Оквирног плана за управљање животном средином, у просторијама Административног центра Владе Републике Српске, са почетком у 10 часова.

Након представљања и уводних ријечи господина Драгана Јевтића, представника Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске, отворена је јавна расправа.

Господин Драган Јевтић отворивши јавну расправу присутне је информисао да нацрт Оквирног плана за управљање животном средином јесте припремна активност за будући Пројекат енергетске ефикасности у јавним зградама, који би финансирала Свјетска банка Босну и Херцеговину, а у Републици Српској имплементирало Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију.

Законске процедуре и регулативе, утицај на животну средину, као и појашњење извођења планираних активности на јавним зградама, присутним је објаснила госпођа Љиљана Станишљевић, испред Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију.

Процедуре и смијернице Свјетске банке као и појашњења око самог пројекта који би се у будућности требао имплементирати присутној јавности изложиле су Сара Боснић и Јасмина Хоџић, из једнице за управљање пројектима Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију.

Према резултатима дискусије са јавне расправе, већих коментара и измјена на Оквирни документ нема, нити се предлажу.

Представник Министарства просвјете и културе Републике Српске, господин Здравко Марјановић је подржао активности на припремама Пројекта енергетске ефикасности. Није имао примједби на предложени Оквирни план, али му је његова тематика дала идеју да, у оквиру институције испред које долази, када буду доносили наставне планове и програме, кандидује потребу за стимулацијом дефицитарних занимања и знања у области енергетске ефикасности.

Представник Фонда за заштиту животне средине Републике Српске, господин Зоран Лукач подржао је припремне активности и навео позитивна искуства Фонда на пројектима међународних организација у које су укључени.

Госпођа Наташа Савковић такође испред Фонда, се занимала за правни оквир имплементације поменутог Пројекта и подзаконске акте и конкретне радње и очекивања, који би били потребни да би Фонд за заштиту животне средине учествовао у реализацији Пројекта.

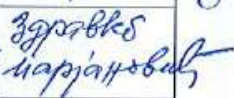

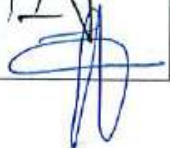
Представници Министарства просторног уређења, грађевинарства и екологије су одговорили на постављена питања заинтересованим учесницима јавне расправе, резимирали значај и сврху реализације Пројекта, подизање еколошке свијести и користи за Републику Српску.

На крају је учесницима напоменут рок за достављање мишљења и примједби, а господин Драган Јевтић се захвалио присутнима и званично затворио јавну расправу о нацрту Оквирног плана за управљање животном средином.

Јавна расправа о нацрту Оквирног плана управљања животном средином
Пројекат за унапређење енергетске ефикасности- Припремне активности

Јавна расправа одржана у Бањалуци дана 08.10.2013. године, у просторијама Административног центра Владе Републике Српске коју организује Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске

СПИСАК УЧЕСНИКА ПРИСУТНИХ НА ЈАВНОЈ РАСПРАВИ

Ред. бр.	Име и презиме	Институција- Радно мјесто	Телефон	E-mail	Потпис
1.	ТИЈАНА ГЛАМОЧИЋ	ФОНД ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЕЧ. ЕФ. Р. СРПСКЕ	065-545-957	TIJANA.GLAMOCIC@EKOFONDRS.ORG	
2.		- / -	065/43-403	natoso.sovkovic@ekofondrs.org	
3.		Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Р. Српске	065-510-289	z.marijasovic@mp.vladars.net	
4.	МЧЛЕ ЧАСИЋ	Рковод. Јед. мн. Вебис - / -	065-492-419	m.luc@mp.vladars.net	
5.	Зоран Лујнас	Фонд за з.ж.с и ЕЕ. Р. Српске	051/231350	zoran.lujnac@ekofondrs.org	
6.	Јована Свешкић	Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Р. Српске	051339-509	jstancic@mp.vladars.net	
7.	ЈЕЋИЋ ДРАЖИ	МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ РС	051339527	d.jetic@mp.vladars.net	
8.	ЈАСМИНА ХОЏИЋ	Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС; Сектор за пројекат	051/339-528	j.hodzic@mp.vladars.net	

Јавна расправа о нацрту Оквирног плана управљања животном средином
Пројекат за унапређење енергетске ефикасности- Припремне активности

Јавна расправа одржана у Бањалуци дана 08.10.2013. године, у просторијама Административног центра Владе Републике Српске коју организује Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске

СПИСАК УЧЕСНИКА ПРИСУТНИХ НА ЈАВНОЈ РАСПРАВИ

Ред. бр.	Име и презиме	Институција- Радно мјесто	Телефон	Е-mail	Потпис
9.	САРА БОСНИЋ	МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂ. И ЕКОЛОГИЈУ РС	051/339-528	s.bosnic@mgr.vladars.net	Сара Боснић
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					